Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kuues koda)

4. juuni 2020*

Eelotsusetaotlus – Tarbijakaitse – Direktiiv 93/13/EMÜ – Artikli 7 lõige 1 – Tarbijakrediit – Lepingutingimuste ebaõigluse kontrollimine – Tarbija ilmumata jätmine – Kohtu omal algatusel tegutsemise ulatus

Kohtuasjas C-495/19,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Sąd Okręgowy w Poznaniu (Poznańi regionaalne kohus, Poola) 14. mai 2019. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 26. juunil 2019, menetluses

Kancelaria Medius SA

versus

RN,

EUROOPA KOHUS (kuues koda),

koosseisus: koja president M. Safjan, kohtunikud C. Toader (ettekandja) ja N. Jääskinen,

kohtujurist: G. Pitruzzella,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– Kancelaria Medius SA, esindaja: *adwokat* D. Woźniak,

– Poola valitsus, esindaja: B. Majczyna,

– Ungari valitsus, esindajad: M. Z. Fehér ja R. Kissné Berta,

– Euroopa Komisjon, esindajad: N. Ruiz García ja A. Szmytkowska,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: poola.

otsuse

1 Eelotsusetaotlus puudutab küsimust, kuidas tõlgendada nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes (EÜT 1993, L 95, lk 29; ELT eriväljaanne 15/02, lk 288) artikli 7 lõiget 1.

2 Taotlus on esitatud Kancelaria Medius SA ja RNi vahelises kohtuvaidluses RNi väidetava võlgnevuse üle tarbijakrediidilepingu alusel.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

3 Direktiivi 93/13 artikli 1 lõikes 1 on sätestatud:

„Käesoleva direktiivi eesmärk on ühtlustada liikmesriikide õigus- ja haldusnormid, mis käsitlevad ebaõiglasi tingimusi müüja või teenuste osutaja ning tarbija vahel sõlmitud lepingutes.“

4 Direktiivi artikli 2 punktides b ja c on mõisted „tarbija“ ja „müüja või teenuse osutaja“ defineeritud järgmiselt:

„b) *tarbija* – füüsiline isik, kes käesoleva direktiiviga hõlmatavate lepingute raames toimib eesmärkidel, mis ei ole seotud tema kaubandus-, majandus- ega kutsetegevusega;

c) *müüja või teenuste osutaja* – füüsiline [või juriidiline] isik, kes käesoleva direktiiviga hõlmatavate lepingute raames toimib eesmärkidel, mis on seotud tema kaubandus-, majandus- või kutsetegevusega, olenemata sellest, kas ettevõte on era- või riigiomanduses.“

5 Nimetatud direktiivi artikli 3 lõikes 1 on sätestatud:

„Lepingutingimus, mille suhtes ei ole eraldi kokku lepitud, loetakse ebaõiglaseks, kui see on vastuolus heausksuse tingimusega ning kutsub esile lepinguosaliste lepingust tulenevate õiguste ja kohustuste olulise tasakaalustamatuse, mis kahjustab tarbijat.“

6 Direktiivi artikli 6 lõikes 1 on sätestatud:

„Liikmesriigid sätestavad, et ebaõiglased tingimused lepingus, mille müüja või teenuste osutaja on […] tarbijaga sõlminud, ei ole [siseriiklikes õigusaktides sätestatud tingimustel] tarbijale siduvad ning [et leping jääb muus osas pooltele siduvaks, kui see saab kehtida ka ilma ebaõiglaste tingimusteta].“

7 Direktiivi 93/13 artikli 7 lõikes 1 on sätestatud:

„Liikmesriigid tagavad, et tarbijate ja konkurentide huvides oleksid olemas piisavad ja tõhusad vahendid, et lõpetada ebaõiglaste tingimuste seadmine lepingutes, mis müüjad või teenuste osutajad tarbijatega sõlmivad.“

Poola õigus

8 Tsiviilkohtumenetluse seadustiku (Kodeks postępowania cywilnego) artiklis 339 on sätestatud:

„1. Kui kostja ei ole kohtuistungile ilmunud või kui ta kohaleilmumisest hoolimata kohtulikul arutamisel ei osalenud, teeb kohus tagaseljaotsuse.

2. Sellisel juhul loetakse tõeseks hageja väited hagiavalduses või kostjale enne kohtulikku arutamist kättetoimetatud menetlusdokumentides esitatud faktiliste asjaolude kohta, välja arvatud juhul, kui need tekitavad põhjendatud kahtlusi või kui need on esitatud seadusest möödahiilimiseks."

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

9 Äriühing Kancelaria Medius, kelle asukoht on Krakowis (Poola) ja kes pakub inkassoteenust, esitas Sąd Rejonowy w Trzciancele (Trzcianka rajoonikohus, Poola) hagi RNi vastu, nõudes 1 231 Poola zloti (PLN) (ligikaudu 272 eurot) väljamaksmist koos intressiga, tuginedes väidetavale tarbijakrediidilepingule, mis oli sõlmitud RNi ja Varssavis (Poola) asuva krediidiasutuse Kreditech Polska Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością (osaühing Kreditech Polska) vahel, kes oli Kancelaria Mediuse õiguseellane.

10 Hagi põhjendamiseks esitas nimetatud äriühing koopia raamlepingust, millel ei ole RNi allkirja, ja dokumendid, mis kinnitavad võlgnevuse loovutamise lepingu sõlmimist õiguseellasega.

11 Sąd Rejonowy w Trzciance (Trzcianka rajoonikohus, Poola) asus seisukohale, et Kancelaria Mediuse esitatud dokumendid ja tõendid ei tõenda väidetava võlgnevuse olemasolu. Kuigi RN kohtusse ei ilmunud, tegi see kohus tagaseljaotsuse ja jättis hagi rahuldamata.

12 Kancelaria Medius esitas Sąd Rejonowy w Trzciance (Trzcianka rajoonikohus) kohtuotsuse peale apellatsioonkaebuse eelotsusetaotluse esitanud kohtule Sąd Okręgowy w Poznaniule (Poznańi regionaalne kohus, Poola), väites, et esimesena nimetatud kohus oleks tsiviilkohtumenetluse seaduse artikli 339 lõike 2 alusel pidanud tuginema kohtuasja lahendades üksnes dokumentidele, mille Kancelaria Medius oli esitanud.

13 Eelotsusetaotluse esitanud kohus, kelle poole apellatsioonkaebusega pöörduti, märgib ühelt poolt, et Poola õiguses on tagaseljaotsust reguleerivad menetlusnormid kohaldatavad ka kohtuasjades, mille müüja või teenuse osutaja on algatanud tarbija vastu.

14 Teiselt poolt märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et kõnesoleval juhtumil olid tagaseljaotsuse tegemise tingimused kooskõlas tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikliga 339 täidetud, sest kostja ei esitanud enda kaitseks seisukohti pärast seda, kui talle oli hagi nõuetekohaselt kätte toimetatud, kusjuures tuleb täpsustada, et vastavalt selle seadustiku artiklile 139 loetakse n-ö asenduskättetoimetamine tehtuks, kui pool ei ole võtnud vastu talle kohtu poolt saadetud kirja, kuigi tal oli võimalik seda teha.

15 Neil asjaoludel on sel kohtul kahtlusi küsimuses, kas niisugune riigisisene norm, nagu tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 339 lõige 2 on kooskõlas direktiivis 93/13 nõutud tarbijakaitse tasemega, eelkõige osas, mis puudutab kohtu kohustust käsitleda tarbijalepingu tingimuste võimaliku ebaõigluse küsimust omal algatusel.

16 Tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 339 lõike 2 sõnastus kohustab nimelt kohut tegema tarbija suhtes tagaseljaotsuse, mille faktilise baasi moodustavad üksnes hageja väited, kõnesoleval juhul müüja või teenuse osutaja väited, mille õigsust eeldatakse, kui need ei tekita „põhjendatud kahtlusi" või kui kohus ei asu seisukohale, et need väited „on esitatud seadusest möödahiilimiseks". Sellest näib aga tulenevat, et mida lakoonilisemad väited on esitanud müüja või teenuse osutaja, seda tõenäolisem on, et kohtul tekib „põhjendatud kahtlusi".

17 Eelotsusetaotluse esitanud kohus viitab Euroopa Kohtu praktikale, eelkõige 13. septembri 2018. aasta kohtuotsusele Profi Credit Polska (C-176/17, EU:C:2018:711, punktid 40 ja 57) ja 3. aprilli 2019. aasta kohtuotsusele Aqua Med (C-266/18, EU:C:2019:282, punkt 47), mille kohaselt riigisisese õiguse sätted peavad järgima võrdväärsuse põhimõtet ja tarbija õigust tõhusale õiguskaitsele, nii nagu see on tagatud

Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 47. Ehkki tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 339 lõikes 2, mis on kohaldatav kõigis riigisisestes tsiviilkohtumenetlustes, järgiti võrdväärsuse põhimõtet, on eelotsusetaotluse esitanud kohtul tekkinud kahtlus, kas tõhusa õiguskaitse nõue on täidetud, kui riigisisesel kohtul ei ole võimalust käsitleda lepingutingimuste ebaõiglust omal algatusel.

18 Nii on see põhikohtuasjas, seoses esimeses kohtuastmes tehtud kohtuotsusega, millega oleks tulnud vastavalt tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 339 lõikele 2 rahuldada hageja nõuded, ilma et kohus oleks saanud kontrollida lepingu olemasolu ja sisu.

19 Neil asjaoludel otsustas Sąd Okręgowy w Poznaniu (Poznańi regionaalne kohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas [direktiivi 93/13] artikli 7 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus menetlusnormid, milles on ette nähtud, et kohus võib teha tagaseljaotsuse, tuginedes üksnes hageja hagiavalduses esitatud väidetele, mille kohus on kohustatud tunnistama tõeseks olukorras, kus kostja (tarbija), keda on nõuetekohaselt teavitatud kohtuliku arutamise tähtajast, ei ilmu kutse peale kohale ning loobub kaitsest?“

Eelotsuse küsimuse analüüs

20 Sissejuhatavalt olgu käesoleva eelotsusetaotluse vastuvõetavuse kohta märgitud, et Poola valitsuse kirjalikest seisukohtadest nähtub, et Poola valitsuse väitel ja vastupidi eelotsusetaotluse esitanud kohtu tõlgendusele ei kuulu tõendid võlgnevuse kohta direktiivi 93/13 alla ja et see kohus, kes lahendab kohtuasja apellatsiooniastmes, peaks tegema otsuse ilma, et ta kohaldaks tagaseljaotsuse tegemist käsitlevaid sätteid, mistõttu põhikohtuasja lahendamine ei sõltu selle kohtu esitatud küsimusele antavast vastusest ja seega ei ole see küsimus asjasse puutuv.

21 Seoses sellega väärib märkimist, et vastavalt Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikale on ELTL artiklis 267 sätestatud Euroopa Kohtu ja liikmesriikide kohtute vahelise koostöö raames üksnes asja menetleval ja selle lahendamise eest vastutaval liikmesriigi kohtul õigus kohtuasja eripära arvesse võttes hinnata nii eelotsusetaotluse vajalikkust asjas otsuse langetamiseks kui ka Euroopa Kohtule esitatavate küsimuste asjakohasust. Seega, kui küsimused on esitatud liidu õiguse tõlgendamise kohta, on Euroopa Kohus üldjuhul kohustatud otsuse tegema (20. septembri 2017. aasta kohtuotsus Andriucic jt, C-186/16, EU:C:2017:703, punkt 19 ja seal viidatud kohtupraktika).

22 Sellest järeldub, et eeldatakse, et liidu õiguse tõlgendamise küsimused, mis liikmesriigi kohus on esitanud õiguslikus ja faktilises raamistikus, mille ta on määratlenud omal vastutusel ja mille paikapidavust Euroopa Kohus ei pea kontrollima, on asjakohased. Euroopa Kohus võib liikmesriigi kohtu esitatud eelotsusetaotluse jätta läbi vaatamata üksnes juhul, kui on ilmne, et taotletaval liidu õiguse tõlgendamisel puudub igasugune seos põhikohtuasja faktiliste asjaolude või esemega, kui probleem on hüpoteetiline või kui Euroopa Kohtule ei ole teada vajalikke faktilisi või õiguslikke asjaolusid, et anda tarvilik vastus talle esitatud küsimustele (19. septembri 2019. aasta kohtuotsus Lovasné Tóth, C-34/18, EU:C:2019:764, punkt 40 ja seal viidatud kohtupraktika).

23 Käesoleval juhul ei ilmne aga Euroopa Kohtule esitatud toimikust selgelt, et olukord kohtuasjas vastaks ühele neist eeldustest. Konkreetselt ilmneb eelotsusetaotlusest, et apellatsioonikohus on kohustatud hindama, kas esimese astme kohus rikkus õigusnormi, kui ta jättis müüja või teenuse osutaja hagi rahuldamata põhjusel, et talle esitatud dokumendid ei võimaldanud kontrollida, kas võlgnevus rajanes ebaõiglastel lepingutingimustel direktiivi 93/13 tähenduses.

24 Vastavalt direktiivi 93/13 artikli 1 lõikele 1 ja artikli 3 lõikele 1 kohaldatakse seda direktiivi aga ettevõtja ja tarbija vahel sõlmitud lepingute tingimustele, mille üle ei ole eraldi läbi räägitud (7. novembri 2019. aasta kohtuotsus Profi Credit Polska, C-419/18 ja C-483/18, EU:C:2019:930, punkt 51 ja seal viidatud kohtupraktika).

25 Kuivõrd eelotsusetaotluse esitanud kohtu esitatud teabest tuleneb, et põhikohtuasjas kõne all oleva vaidluse pooled on müüja või teenuse osutaja ja tarbija, ja et vaidluse all on nõue, mis tuleneb tüüptingimusi sisaldavast tarbijakrediidilepingust, siis kuulub see vaidlus direktiivi 93/13 kohaldamisalasse.

26 Järelikult on käesolev eelotsusetaotlus vastuvõetav.

27 Esitatud küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas direktiivi 93/13 artikli 7 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus riigisisene õigusnorm, mis on takistuseks sellele, et kohus, kellele müüja või teenuse osutaja on esitanud tarbija vastu hagi, mis kuulub selle direktiivi kohaldamisalasse, ja kes teeb tagaseljaotsuse, sest tarbija ei ole ilmunud kohtuistungile, kuhu teda kutsuti, võtab menetlust korraldavaid meetmeid, mis on vajalikud, et hinnata omal algatusel, kas müüja või teenuse osutaja esitatud nõude aluseks olevad lepingutingimused on ebaõiglased, kui sel kohtul on kahtlusi nende lepingutingimuste ebaõigluse osas kõnesoleva direktiivi mõttes, kusjuures see riigisisene norm kohustab kohut tegema otsuse müüja või teenuse osutaja väidete alusel, mida ta on sunnitud käsitama tõestena.

28 Esmalt tuleb märkida, et vastavalt direktiivi 93/13 artikli 2 punktile b tuleb mõistet „tarbija“ selle direktiivi tähenduses mõista kui „füüsilist isikut, kes käesoleva direktiiviga hõlmatavate lepingute raames toimib eesmärkidel, mis ei ole seotud tema kaubandus-, majandus- ega kutsetegevusega“. Mõiste „müüja või teenuse osutaja“ on sama artikli punktis c defineeritud kui „füüsiline [või juriidiline] isik, kes käesoleva direktiiviga hõlmatavate lepingute raames toimib eesmärkidel, mis on seotud tema kaubandus-, majandus- või kutsetegevusega, olenemata sellest, kas ettevõte on era- või riigiomanduses“.

29 Direktiivi 93/13 artikli 7 lõikes 1 on märgitud, et liikmesriigid tagavad, et tarbijate ja konkurentide huvides oleksid olemas piisavad ja tõhusad vahendid, et lõpetada ebaõiglaste tingimuste seadmine lepingutes, mis müüjad või teenuste osutajad tarbijatega sõlmivad.

30 Euroopa Kohus on oma väljakujunenud kohtupraktikas rõhutanud, et tarbijakaitse on oma laadilt ja tähtsuselt avaliku huvi tasandil ja et tarbija on müüja või teenuse osutajaga võrreldes nõrgemal läbirääkimispositsioonil ja omab vähem teavet, mis viib selleni, et tarbija nõustub müüja või teenuste osutaja enne koostatud tingimustega, ilma et tal oleks võimalik mõjutada nende sisu (vt selle kohta 3. aprilli 2019. aasta kohtuotsus Aqua Med, C-266/18, EU:C:2019:282, punktid 27 ja 43, ning 11. märtsi 2020. aasta kohtuotsus Lintner, C-511/17, EU:C:2020:188, punkt 23).

31 Euroopa Kohus on sellega seoses täpsustanud, et kaitse, mida direktiiv 93/13 tarbijatele pakub, hõlmab juhtumeid, kus tarbija, kes on sõlminud ebaõiglasi tingimusi sisaldava lepingu müüja või teenuste osutajaga, ei tugine esiteks asjaolule, et leping kuulub selle direktiivi kohaldamisalasse, ega teiseks kõnealuse lepingutingimuse ebaõiglasele laadile, kuna ta ei ole teadlik oma õigustest või kuna ta kardab neid kasutada tekkida võivate kohtukulude tõttu (17. mai 2018. aasta kohtuotsus Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen, C-147/16, EU:C:2018:320, punkt 32 ja seal viidatud kohtupraktika).

32 Kuigi Euroopa Kohus on juba korduvalt ning direktiivi 93/13 artikli 6 lõike 1 ja artikli 7 lõike 1 nõudeid arvesse võttes selgitanud viisi, kuidas liikmesriigi kohus peab tagama sellest direktiivist tarbijatele tulenevate õiguste kaitse, siis sellegipoolest ei ole väidetavalt ebaõiglaste lepingutingimuste hindamisele kohaldatavad menetlusnormid liidu õiguses põhimõtteliselt ühtlustatud ning järelikult kuuluvad need liikmesriikide riigisisese õiguskorra reguleerimisalasse, kuid siiski nii, et need ei oleks

vähem soodsad kui riigisisese õiguse kohaldamisalasse kuuluvaid sarnaseid olukordi reguleerivad eeskirjad (võrdväärsuse põhimõte) ning et nendega oleks ette nähtud õigus tõhusale õiguskaitsele, nagu see on sätestatud Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 47 (31. mai 2018. aasta kohtuotsus Sziber, C-483/16, EU:C:2018:367, punkt 35, ning 3. aprilli 2019. aasta kohtuotsus Aqua Med, C-266/18, EU:C:2019:282, punkt 47).

33 Võrdväärsuse põhimõtte kohta tuleb märkida, et Euroopa Kohtule ei ole esitatud ühtki asjaolu, mis võiks tekitada kahtlusi küsimuses, kas põhikohtuasjas vaatluse all olev normistik on selle põhimõttega kooskõlas.

34 Tõhususe põhimõtte kohta tuleb märkida, et iga juhtumit, mille puhul kerkib küsimus, kas mingi riigisisene menetlusnorm muudab liidu õiguse kohaldamise praktiliselt võimatuks või ülemäära raskeks, tuleb analüüsida, arvestades selle normi kohta menetluses tervikuna, vastava menetluse kulgu ja eripära erinevates liikmesriigi ametiasutustes. Sellest hoolimata ei saa menetluste eritunnused kujutada endast elementi, mis võib mõjutada õiguskaitset, mis peab olema tagatud tarbijatele direktiivi 93/13 sätete alusel (vt selle kohta 21. aprilli 2016. aasta Radlinger ja Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, punkt 50 ja seal viidatud kohtupraktika).

35 Selle kohta on Euroopa Kohus otsustanud, et kui puudub võimalus tõhusalt kontrollida, kas asjaomase lepingu tingimused võivad olla ebaõiglased, ei ole tagatud direktiiviga 93/13 antud õiguste järgimine (13. septembri 2018. aasta kohtuotsus Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, punkt 62 ja seal viidatud kohtupraktika).

36 Nimetatud direktiiviga ette nähtud kaitse tagamiseks on Euroopa Kohus ka tagaseljaotsust puudutavas kohtuasjas toonitanud, et tarbija ning ettevõtja vahelist ebavõrdsust saab tasakaalustada ainult välise, lepingupooltest sõltumatu aktiivse sekkumisega (vt selle kohta 17. mai 2018. aasta kohtuotsus Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen, C-147/16, EU:C:2018:320, punkt 28 ja seal viidatud kohtupraktika).

37 Seega, esiteks ja väljakujunenud kohtupraktika kohaselt peab liikmesriigi kohus omal algatusel kontrollima direktiivi 93/13 kohaldamisalasse kuuluva lepingutingimuse ebaõiglust kohe, kui talle on teada selleks vajalikud õiguslikud ja faktilised asjaolud, ning sel moel tasandama tarbija ja müüja või teenuse osutaja vahelise tasakaalustamatuse (11. märtsi 2020. aasta kohtuotsus Lintner, C-511/17, EU:C:2020:188, punkt 26 ja seal viidatud kohtupraktika).

38 Teiseks, kui liikmesriigi kohtule ei ole teada niisugused õiguslikud ja faktilised asjaolud, siis peab tal müüja või teenuse osutaja ja tarbija vahelist vaidlust lahendades olema võimalik omal algatusel võtta vajalikke menetlust korraldavaid meetmeid, et teha kindlaks, kas mõni tingimus vaidlusaluses lepingus kuulub kõnealuse direktiivi kohaldamisalasse (11. märtsi 2020. aasta kohtuotsus Lintner, C-511/17, EU:C:2020:188, punktid 36 ja 37 ning seal viidatud kohtupraktika).

39 Käesoleval juhul ilmneb Euroopa Kohtule esitatud toimiku elementidest, et põhikohtuasjas kõne all olevas menetluses, mis näeb ette tagaseljaotsuse tegemise, peab kohus, kelle poole hageja pöördus, langetama juhul, kui kostja kohtusse ei ilmu, otsuse hageja esitatud faktiväidete alusel, mille õigsust eeldatakse, välja arvatud juhul, kui need tekitavad põhjendatud kahtlusi või kui need on esitatud seadusest möödahiilimiseks.

40 Sellega seoses tuleneb käesoleva kohtuotsuse punktides 36–38 viidatud kohtupraktikast, et isegi siis, kui tarbija kohtusse ei ilmu, peab tarbijakrediidilepingut käsitlevat vaidlust lahendaval kohtul olema võimalik võtta vajalikke menetlust korraldavaid meetmeid, et teha kindlaks, kas direktiivi 93/13 kohaldamisalasse kuuluvad lepingutingimused võivad olla ebaõiglased, et tagada tarbijale sellest direktiivist tulenevate õiguste kaitse.

41 Euroopa Kohus on muidugi täpsustanud, et kui liikmesriigi kohtud oleksid direktiivi 93/13 alusel kohustatud eirama või ületama kohtuasja lahendamisel piire, mis on paika pandud poolte nõuetes ja väidetes, siis tekiks risk, et eiratakse dispositiivsuse põhimõtet – seisukoht, millele tugineb Ungari valitsus oma kirjalikes seisukohtades – ja *ne ultra petita* põhimõtet (11. märtsi 2020. aasta kohtuotsus Lintner, C-511/17, EU:C:2020:188, punkt 31).

42 Käesoleval juhul ei ole siiski tegemist muude lepingutingimuste analüüsiga kui need, millele hagi esitanud müüja või teenuse osutaja rajas oma nõuded ja mis on seega vaidluse esemeks.

43 Nimelt märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et tema käes ei ole vaidlusaluse nõude aluseks olevat lepingut, mille oleksid allkirjastanud mõlemad lepingupooled, vaid üksnes koopia raamlepingust, millel puudub kostja allkiri.

44 Tuleb siiski märkida, et kuigi direktiivi 93/13 kohaldatakse artikli 3 lõikest 1 tulenevalt sellistele tingimustele, mille suhtes ei ole eraldi kokku lepitud, mistõttu on hõlmatud just tüüplepingud, ei saa asuda seisukohale, et kohtu „käsutuses on kogu vajalik õiguslik ja faktiline teave“ eelnimetatud kohtupraktika tähenduses üksnes selle tõttu, et selle kohtu käes on müüja või teenuse osutaja kasutatava raamlepingu koopia, ilma et selle kohtu käsutuses oleks dokumenti, milles sedastatakse tema lahendada oleva vaidluse poolte vahel lepingu sõlmimine (vt selle kohta 7. novembri 2019. aasta kohtuotsus Profi Credit Polska, C-419/18 ja C-483/18, EU:C:2019:930, punkt 64).

45 Järelikult ei ole dispositiivsuse põhimõttega ega *ne ultra petita* põhimõttega vastuolus see, kui liikmesriigi kohus nõuab hagejalt, et viimane esitaks oma nõude aluseks olevate dokumentide sisu või need dokumendid, kuna sellise nõudega üksnes soovitakse tagada, et menetluses on esitatud vajalikud tõendid (7. novembri 2019. aasta kohtuotsus Profi Credit Polska, C-419/18 ja C-483/18, EU:C:2019:930, punkt 68).

46 Sellest tuleneb, et tõhusat kohtulikku kaitset ei ole võimalik tagada, kui liikmesriigi kohtul, kelle poole müüja või teenuse osutaja on pöördunud direktiivi 93/13 kohaldamisalasse kuuluvas vaidluses tema ja tarbija vahel, ei oleks võimalik vaatamata tarbija kohtusse ilmumata jätmisele kontrollida müüja või teenuse osutaja nõude aluseks olevaid lepingutingimusi, kui tal on kahtlus, et need tingimused võivad olla ebaõiglased. Kui sel kohtul lasub riigisisese õiguse järgi kohustus käsitada tõestena müüja või teenuse osutaja faktiväiteid, muutub kohtu omal algatusel sekkumine, mida direktiiv 93/13 oma kohaldamisalasse kuuluvate lepingute puhul nõuab, sisutühjaks.

47 Riigisisesed kohtud peavad riigisisest õigust kohaldades tõlgendama seda võimalikult suures ulatuses direktiivi 93/13 sõnastust ja eesmärki arvestades, et saavutada direktiiviga sätestatud eesmärk (17. mai 2018. aasta kohtuotsus Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen, C-147/16, EU:C:2018:320, punkt 41 ja seal viidatud kohtupraktika).

48 Seega, kui eelotsusetaotluse esitanud kohus tuvastab, et niisugune riigisisene säte nagu tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 339 lõige 2 takistab müüja või teenuse osutaja hagi kohta tagaseljaotsust tegeval kohtul võtmast menetlust korraldavaid meetmeid, mis võimaldavad tal omal algatusel kontrollida selle direktiivi kohaldamisalasse kuuluvaid ja vaidluse esemeks olevaid tingimusi, siis tuleb tal kontrollida, kas liidu õigusega kooskõlas olev tõlgendus võib olla võimalik erandite kaudu, nt „põhjendatud kahtluste“ või „seadusest möödahiilimise“ tõttu, mis on sätestatud artikli 339 lõikes 2, kuivõrd see võimaldaks tagaseljaotsust tegeval kohtul võtta vajalikud menetlust korraldavad meetmed.

49 Selle kohta tuleb märkida, et liikmesriigi kohtutel tuleb kogu riigisisest õigust ja sellega tunnustatud tõlgendamismeetodeid kohaldades otsustada, kas ja mil määral saab niisugust riigisisest sätet nagu tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklit 339 tõlgendada kooskõlas direktiiviga 93/13, ilma et seda riigisisest sätet tuleks tõlgendada *contra legem* (vt analoogia alusel 17. aprilli 2018. aasta kohtuotsus Egenberger, C-414/16, EU:C:2018:257, punkt 71 ja seal viidatud kohtupraktika).

50 Euroopa Kohus on ka otsustanud, et kooskõlalise tõlgendamise nõue hõlmab liikmesriigi kohtute kohustust vajaduse korral muuta väljakujunenud kohtupraktikat, kui see põhineb riigisisese õiguse tõlgendusel, mis ei ole kooskõlas direktiivi eesmärkidega (17. aprilli 2018. aasta kohtuotsus Egenberger, C-414/16, EU:C:2018:257, punkt 72 ja seal viidatud kohtupraktika).

51 Kui liikmesriigi kohtul puudub võimalus tõlgendada ja kohaldada riigisisese õiguse norme kooskõlas direktiivi 93/13 nõuetega, siis peab see kohus omal algatusel kontrollima, kas lepingutingimused, milles pooled on kokku leppinud, on ebaõiglased, jättes vajaduse korral kohaldamata mis tahes riigisisese õiguse normid või kohtupraktika, millega selline kontroll on välistatud (vt selle kohta 7. novembri 2019. aasta kohtuotsus Profi Credit Polska, C-419/18 ja C-483/18, EU:C:2019:930, punkt 76 ja seal viidatud kohtupraktika).

52 Eespool esitatust tuleneb, et direktiivi 93/13 artikli 7 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus riigisisese õigusnormi tõlgendus, mis takistaks kohtul, kellele müüja või teenuse osutaja on esitanud tarbija vastu hagi, mis kuulub selle direktiivi kohaldamisalasse, ja kes teeb tagaseljaotsuse, sest tarbija ei ole ilmunud kohtuistungile, kuhu teda kutsuti, võtmast menetlust korraldavaid meetmeid, mis on vajalikud, et hinnata omal algatusel, kas müüja või teenuse osutaja esitatud nõude aluseks olevad lepingutingimused on ebaõiglased, kui sel kohtul on kahtlusi nende lepingutingimuste ebaõigluse osas kõnesoleva direktiivi tähenduses.

Kohtukulud

53 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kuues koda) otsustab:

Nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes artikli 7 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus riigisisese õigusnormi tõlgendus, mis takistaks kohtul, kellele müüja või teenuse osutaja on esitanud tarbija vastu hagi, mis kuulub selle direktiivi kohaldamisalasse, ja kes teeb tagaseljaotsuse, sest tarbija ei ole ilmunud kohtuistungile, kuhu teda kutsuti, võtmast menetlust korraldavaid meetmeid, mis on vajalikud, et hinnata omal algatusel, kas müüja või teenuse osutaja esitatud nõude aluseks olevad lepingutingimused on ebaõiglased, kui sel kohtul on kahtlusi nende lepingutingimuste ebaõigluse osas kõnesoleva direktiivi tähenduses.

Allkirjad